

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **TEMPLUM MERCIS s.r.o.**, se sídlem Benešova Hora 53, Stachy, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Českých Budějovicích**, se sídlem Mánesova 3a, České Budějovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 10. 2011, č. j. 4942/11-1500, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 3. 2012, č. j. 10 Af 344/2011 – 43,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 3. 2012, č. j. 10 Af 344/2011 – 43, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) usnesením ze dne 13. 3. 2012, č. j. 10 Af 344/2011 - 43, zamítl návrh žalobce na osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění uvedl, že žalobce k výzvě soudu o zaplacení soudních poplatků, požádal o jejich prominutí. Aby soud zjistil žalobcovy majetkové poměry a mohl tak posoudit důvodnost žádosti, zaslal mu k vyplnění formulář vzor 060 a poučil jej o nutnosti jeho vyplnění, popř. doplnění výdělkových a majetkových poměrů, jakož i o důsledcích nesplnění tohoto pokynu. Žalobce však formulář pouze proškrtal s tím, že je nevhodný pro právnické osoby a uvedl, že má vypnutý proud a potýká se se zdravotními problémy.

Více k věci neuvedl. Žalobce, dle přesvědčení soudu, nesplnil podmínky pro osvobození od soudního poplatku (§ 36 s. ř. s.) a proto soud jeho návrh zamítl.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[2] Žalobce (dále též „stěžovatel“) v kasační stížnosti namítá, že usnesení je nepřezkoumatelné a nesprávné. Soud pominul důvody, které navrhovatel uváděl – tedy, že má odpojený proud a finanční prostředky nemá. Že nemá finanční prostředky, doložil i kopiemi svých daňových přiznání. Podle stěžovatele se soud jeho důvody nezabýval, usnesení neodpovídá zákonu a je nepřezkoumatelné. Navrhl proto jeho zrušení.

[3] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a související zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifičnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz).

[5] Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Stěžovatel důvody kasační stížnosti nepodřadil žádnému z ustanovení § 103 odst. s. ř. s.; z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že namítá vady v postupu soudu i v důvodech napadeného usnesení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. a dále nezákonnost tohoto rozhodnutí ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[6] Kasační stížnost je důvodná.

[7] V prvé řadě se soud zabýval kasační námitkou podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť nepřezkoumatelnost rozhodnutí zpravidla vylučuje jeho věcný přezkum. Stěžovatel ji spatřuje v opomenutí vypořádání se s bodem jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, kde vysvětloval důvod své nemajetnosti a uváděl, že má odpojený proud a tedy nemůže vyvíjet žádnou činnost.

[8] K této namítané příčině stěžovatelovy nemajetnosti se soud sice výslovně nevyjadřoval, uváděl však, že stěžovatel svoji nemajetnost dostatečně neprokázal, soudu totiž nepostačovaly vyplněné listiny, jež stěžovateli zaslal k prokázání důvodnosti jeho nemajetnosti, a kopie daňových přiznání. Soud zdůraznil, že je věcí stěžovatele, jak si prostředky opatří. Je vždy na žadateli o osvobození od soudních poplatků, aby svoji

nemajetnost prokázal, což se mu, dle názoru soudu, nepodařilo. Stěžovatel měl soudu totiž též prokázat, že nemá možnost si finanční prostředky opatřit, což neprovedl.

[9] V tomto ohledu se krajský soud tedy zabýval stěžovatelem tvrzenou nemožností opatřit si finanční prostředky a dospěl k závěru, že způsob, který stěžovatel k prokázání nemožnosti opatřit si finanční prostředky zvolil, je nedostatečný. Ačkoliv tedy soud explicitně neuvedl, že odpojení proudu podle jeho názoru nemá vliv na prokázání nemajetnosti a nemožnosti opatřit si finanční prostředky, z jím formulovaného závěru tato skutečnost plyne. Ač je takové odůvodnění strohé, Nejvyšší správní soud nepovažuje napadené usnesení v tomto ohledu za nepřezkoumatelné.

[10] Jiná je pak otázka posouzení správnosti takového závěru s ohledem na skutkový stav věci.

[11] Ze soudního spisu je zřejmé, že krajský soud zaslal stěžovateli přípis ze dne 16. 2. 2012 (č. l. 20 soudního spisu), obsahující sdělení že mu zasílá potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech s tím, že má tento vyplněný formulář soudu zaslat do týdne zpět. Žádné poučení o důsledcích vadného či nedostatečného vyplnění stěžovateli však soud neposkytl a rovněž jej nijak neupozornil, že by měl soudu zvláště prokazovat své výdělkové možnosti; o nedostatečné prokázání majetkových poměrů a výdělkových možností však soud opřel důvod nevyhovění žádosti.

[12] Stěžovatel na přípis reagoval, ke zmíněnému formuláři uvedl, že je pro právnické osoby nevhodný, přesto jej však vyplnil a odeslal. Jako přílohu zaslal ještě kopie částí svého daňového přiznání.

[13] V tomto ohledu dává proto Nejvyšší správní soud stěžovateli zapravdu, tvrdí-li, že takový postup soudu je nezákonný. Předně nedostatečné poučení o důsledcích nesplnění nějaké povinnosti, jež je na žalobci vyžadována, zpravidla působí nezákonnost rozhodnutí, které právě takový postup žalobci vytýká. Vytýká-li soud žalobci nedostatečné prokázání důvodů pro osvobození od soudních poplatků, pak jej měl předně řádně poučit jaké přesně údaje a též důkazy o nich po žalobci požaduje. To vše obzvláště za situace, kdy se k datu 1. 1. 2012 změnila právní úprava, jež dopadá na řízení o soudních poplatcích. Z postupu soudu i napadeného usnesení je zřejmé, že soud s touto novou právní úpravou ani nepracoval.

[14] Je důležité připomenout, že právní úprava osvobození od soudních poplatků obsažená v soudním řádu správním prošla významnou novelizací (zákon č. 303/2011 Sb.). S účinností od ledna 2012 zákonodárce zpřísnil podmínky pro přiznání plného osvobození od soudních poplatků a zdůraznil výjimečnost tohoto institutu. Umožnil však soudu osvobodit účastníka i částečně; užití takové varianty je jistě na soudu, soud ji však v této věci ani nezvažoval. Podle § 36 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 1. 2012) platí, že „[ú]*častník který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou*

účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[15] Pro částečné osvobození od soudních poplatků tak účastník jednak musí doložit, že nemá dostatečné prostředky, jeho návrh nesmí být zjevně neúspěšný a současně účastník o osvobození od soudních poplatků musí požádat. Pro přiznání úplného osvobození od soudních poplatků je nutno, aby zde navíc existovaly zvlášť závažné důvody pro takové osvobození.

[16] Je zjevné, že v dané věci stěžovatel o osvobození od soudních poplatků požádal. Ze spisového materiálu nevyplývá, že by podaný návrh byl zjevně neúspěšný. První dvě podmínky jsou tedy naplněny.

[17] Pokud jde v této věci o posouzení podmínky nedostatečnosti majetkových poměrů a finančních prostředků, musí soud vycházet z tvrzení obsažených v žádosti o osvobození od soudních poplatků (a k ní přiložených listin) a z vyplněného Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Soud je však vždy povinen poskytnout účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu (§ 36/1 s. ř. s.). Této povinnosti však krajský soud nedostál (viz b. 11), stěžovatel byl krácen na svém právu být poučen soudem o tom, co přesně soud požaduje, aby mohl stěžovatelovu žádost řádně posoudit; přes absenci poučení v uvedeném rozsahu soud uzavřel, že navrhovatel dostatečně neprokázal důvody pro osvobození od soudních poplatků, přičemž úvahy o částečném osvobození soud nedělal vůbec (shodně judikatura NSS k výzvám na odstranění nejasností - rozsudek ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008 - 34).

[18] Nejvyšší správní soud shledal stěžovatelovu námitku nezákonného postupu, v jehož důsledku se stalo napadené usnesení rovněž nezákonné, důvodnou, a proto usnesení zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je podle odst. 4 téhož ustanovení vázán právním názorem v tomto rozsudku vysloveným.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2012

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu